

A közösség kapocs az egyén és társadalom között

Beszélgetés B. Hegedűs Katalinnal

A mesebeli bűvös szám meghatározta az életét. Az elmúlt harminc évben három városban élt, három munkahelye volt és három fiútestvér mellett született legkisebb gyermekként a családba. A belváros nyüzsgő kulturális élete legalább annyira hatást gyakorolt a pályájára, mint a kisvárosi művelődési ház, ami elmondása szerint az első lökést adta a népművelői hivatáshoz. Mi kell ahhoz, hogy műkedvelőből szakember legyen valaki? Hogyan kötött ki a kommunikációs feladatok mellett? Hogyan képzei el a jövő közművelődését? Ilyen és hasonló kérdésekről beszélgettünk.

Hévízi Róbert: *Azt szoktad mondani, számodra a közművelődés egyszerre a víz és a levegő. Hogy érted ezt? Mi vonzott ennyire a pályára? Voltak családi hagyományai az elköteleződésnek?*

B. Hegedűs Katalin: Élet nincs se víz, se levegő nélkül. Én így vagyok a közösségekkel, a közművelődéssel. Ez a motor, ami hajt, ez a közeg, amiben otthon érzem magam.

Volt családi indíttatás, édesanyám nagyon sokat tett azért, hogy a kultúra minden ágára éltető

elemként tekintsek. Magyar-történelem szakos tanárnak készült, de a II. világháború ebben megakadályozta. Az örök szerelem viszont megmaradt neki: a magyar történelem, az irodalom, a versek és a képzőművészet.

Ha a gyermekkoromra gondolok, akkor persze a mesevilág számomra is az első találkozást jelentette a kultúrával. De az igaz varázsát az intézményesült formákban tapasztaltam meg. Számtalan múzeumban jártunk, talán hamarabb ismertem Munkácsy Mihály, Csontváry Kosztka Tivadar, Székely Bertalan vagy Vasarely nevét, minthogy olvasni tudtam volna. Gyűjtöttem a reprodukciókat, elképzelttem magam a festmény által megjelenített miliőben.

A második élményt a könyvtár adta, akkor már a szüleim válása után Kazincbarcikán laktunk. Imádtam a könyvtáros néniket, a könyvek illatát, a könyvtár ablakán besütő fényt, a könyvektől roskadozó polcokat, s persze a kölcsönző kartont, ami valahogy különös fontosságot adott a helynek.

Az első közművelődési élmény ugyancsak a borsodi városban ért, az Egressy Művelődési Köz-

pontban, amelynek országos hírű vezetői, munkatársai voltak. Báb-előadásra mentünk anyukámmal, a folyosón kiállított bábok sorakoztak, a termekből izgalmas hangok hallatszottak, egyikben zenéltek, másikban énekeltek. Nyüzsgött a ház az élettől. Nem tudtam, hogy van ilyen szakma, hogy népművelő, csak azt éreztem, ha nagy leszek, én is ilyen helyen szeretnék dolgozni.

Nagy szerencsémre, mikor Budapestre költöztünk, a VII. kerületben az Almássy tér mellett laktunk. Akkor épült fel a legendás szabadidőközpont. A megnyitóra annak az általános iskolának a kórusát hívták meg énekelni, ahova akkor jártam. Hatalmas terek, csu-

Munka közben

pa üvegfal, uszoda, belső átrium, festőműhely és kiállítóter, kávézó és persze újra a nyüzsgő, lüktető kulturális élet. Ez fogadott a közel 7000 négyzetméteres épületben. Ugyan akkor sokan azt hitték, hogy viccből mondom, hogy itt fogok dolgozni, de így lett. Ettől az időtől fogva a gimnázium és a főiskola tudatos választás volt. Először önkéntesként, majd diákmunkásként a nyári táboroztatásban vettem részt az Almássy Téri Szabadidőközpont munkájában, amikor aztán kézhez vettem a diplomámat, egyenes út vezetett az igazgatóhoz. Csak volt egy kis probléma: épp aznap volt igazgatóváltás, amiről én persze zöldfülüként nem tudtam, közölték, most nincs felvétel, így egy évet vártam arra, hogy legyen üresedés. Vártam. Aztán az lett az első hivatalos munkahelyem. Nyolc évet töltöttem az Almássy téren, rengeteget tanultam, a vezetők lehetőséget adtak a szakma megismerésére, tanulmányutakra, konferenciákra jártunk. Szép lassan nemcsak a budapesti, hanem az ország más településein dolgozó

népművelőkkel is kapcsolatba kerülhettem, Pál Ancikával, Salamon Hugóval, Béres Bélával, Horváth Györggyel, sok megyei, városi és települési kollégával. Az intézmény a táncházmozgalom egyik fellegvára volt, még ma sem hiszem el, hogy Halmos Bélával, Kiss Ferencel, Varga Gusztávval, a Kalyi Jag együttes vezetőjével együtt dolgozhattam egy-egy rendezvényen. Az országos kapcsolatrendszert országos intézmény követte, így kerültem a Nemzeti Művelődési Intézetbe, vagy akkori nevén a Magyar Művelődési Intézetbe.

H. R.: *Ott milyen feladatokat láttál el?*

B. H. K.: Információs területre kerültem, a kétezres évek elején a művelődési házak még kevésbé voltak ellátva informatikai eszközökkel és a hatékony használathoz kapcsolódó szakmai információkkal. Adatbázist építettünk, infokommunikációs konferenciákat szerveztünk, felmértük a hálózat eszközállományát. Aztán az évek során egyre több kommunikációs feladat kapcsolódott ehhez a munkaterülethez: kommunikációs képzések, nemzetközi projektek, új kommunikációs felületek, új weblap fejlesztése, közösségi média, arculatépítés, később kiadványok.

H. R.: *Milyen szakmai utat jártál be a Nemzeti Művelődési Intézetnél?*

B. H. K.: Szép lassan végigjártam mindent, amit lehetett. Először információsként, majd információs csoportvezetőként, később kommunikációs osztályvezetőként, aztán társadalmi kapcsolatok igazgatójaként, végül kommunikációs igazgatóként dolgoztam az intézményben. A bővülő feladatkörhöz kapcsolódva nőtt, változott az információval, kommunikációval foglalkozó szervezeti egység létszáma is. Hálás vagyok a sorsnak, hogy nagyszerű kollégákkal dol-

gozhattam. Inspiráltuk, segítettük egymást, rengeteget ötleteltünk új megoldásokon, innovatívabb módszereken. Közben, 2002-2003-ban másfél évre kikerővel átkerültem az átépített Aranytíz Művelődési Központba. Ott a kommunikációs feladatok mellett a marketing tevékenységbe is belekóstolhattam. Brandépítés, arculattervezés, marketing szóróajándékok kitalálása, a megújult intézmény bekapcsolása a főváros kulturális vérkeringésébe mind a feladataim között voltak. Csodás időszak volt, remek kollégákkal, hálás közönséggel. Szerettem a helyet, de visszahúzott a szívem az országos feladatellátásba, hiányzott az országos kapcsolatrendszer, a jó példák, a kistelepek megismerése és persze a kollégáim.

H. R.: *Egy kommunikációs igazgatónak milyen feladatai vannak egy közművelődési intézménynél?*

B. H. K.: A kommunikáció nem cél, hanem segítő háttér a hatékony közművelődési feladatellátáshoz. A kommunikációnak stratégiai jelentősége van egy jól működő közművelődési szervezetben. Meg kell találni az intézmény feladataihoz illeszkedő stílust, kommunikációs felületeket, csatornákat. Az igazgatóságnak alapvetően a külső-belső kommunikáció szervezése, PR-, sajtókapcsolatok kiépítése, internetes megjelenések menedzselése, ehhez kapcsolódó szakmai képzések szervezése, vizuális és mozgóképes archiválás volt a feladata. Sok rendezvényen jártunk, bekapcsolódtunk szinte minden projektbe. Roadshow jelleggel jártuk az országot, közfoglalkoztatási filmsorozatot készítettünk, bemutattuk az újonnan alakult hímező szaköröket, archiváltuk az országos konferenciákat, népszerűsítettük a vándortérképpel az értékfeltárást.

H. R.: *Az elmúlt évtizedekben területi népművelőként és intéze-*

ti munkatársként is volt rálátásod a Nemzeti Művelődési Intézet munkájára. Hogyan ítéled meg az országos szervezet szakmai munkáját?

B. H. K.: A Nemzeti Művelődési Intézet mindig is etalon volt a közművelődési szakma számára az elmúlt hetven évben, és azt gondolom, mindig is az innováció jellemezte. A legfontosabb, ami eszembe jut erről az intézményről az, hogy mindig élen járt az új folyamatok, módszerek bevezetésében. Innen indult a közösségépítés módszertana, a faluház mozgalom, az amatőr művészeti csoportvezetők képzése, felkarolta a bábosokat, színjátszókat, elterjesztette a minőségirányítási szemléletet és rendszert. Innen indult az utóbbi évtizedben a közösségi művelődés megújítása, a kulturális közfoglalkoztatási program kidolgozása és elterjesztése, a helyi értéktárak tapasztalatcseréje, a szakma utánpótlását biztosító képzési rendszer megteremtése. Etalon intézmény volt mindig, és szerintem az is lesz mind az anyaországban, mind a Kárpát-medencében.

H. R.: Igen, ez lett volna a következő kérdésem, hogy Kárpát-me-

dencei szinten mi a véleményed a Nemzeti Művelődési Intézet munkájáról?

B. H. K.: Több mint egy évtizede dolgozunk azon, hogy a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztallal a Kárpát-medencei közművelődési élet folyamatait közös mederbe tereljük. Rendszeres vendégei vagyunk egymásnak a konferenciákon, szakmai képzéseken. Nagyon fontosnak tartom, hogy mindaz, ami idáig szakmai szinten megvalósult, most az új épület nyújtotta adottságokkal további lehetőségekkel gazdagodik, új dimenzióba kerül. Az épület terei, közösségi termei, a székház szellemisége alkalmas arra, hogy otthonává váljon a Kárpát-medencei feladatellátásnak.

H. R.: Hogyan kapcsolódik ehhez a munkához az intézet folyóirata, a Szín Közösségi Művelődés, aminek a szerkesztésében aktívan részt veszel?

B. H. K.: Ebben az évben ünnepli a folyóirat a 25. évét. Önmagában már az nagyon nagy dolog egy szakma életében, hogy van folyóirata, az pedig, hogy 25 éve töretlen lendülettel működik, az pedig ritkaságszámba megy. Ehhez

olyan ember kellett, mint Mátyus Aliz, aki minden időben képes volt megfelelően és hitelesen képviselni a szakmai lap érdekeit és értékeit. Minőség, tartalom, elkötelezettség és persze vezetői támogatottság is kellett ahhoz, hogy a folyóirat megmaradjon, s hogy máig betöltse szerepét.

A folyóirat szerkesztése során támaszkodunk a megyei igazgatóságok ajánlásaira, az általuk javasolt személyek, közösségek megszólítására. Ez közös munka, mindannyiunknak az az érdeke, hogy a közművelődési jó gyakorlatok, példaértékű életutak nyilvánosságot kapjanak.

H. R.: Kicsit minden lapszám a gyermeked, tudom, de van kedvenc lapszámod vagy kedvenc cikked?

B. H. K.: Mire kijön a nyomdából, minden újság kedves lesz. De valóban jól gondolod, vannak kedvenc vagy még kedvesebb számok. Több lapszámunk jelent meg érték témakörben, s mivel értékközpontú embernek tartom magam, különösen boldog vagyok, és örülök, hogy egy-egy lapszámot meg tudunk tölteni értékeinkkel, mindazzal, ami egyedivé, különlegessé tesz egy-egy települést. Aztán érdekes volt például a kreatív ipart bemutató lapszámunk, amiben nemcsak a közművelődés, hanem a társágazatokba is egy kicsit betekintést nyerhetett az olvasó.

Egy fájdalmasan szép lapszám a Beke Pál emlékére összeállított folyóirat, aminek a szerkesztésében még kevésbé, inkább a terjesztésében vettem részt, és úgy emlékszem, hogy talán néhány hónap alatt az utolsó darabig el is fogyott. Elérhető digitalizált formában a honlapon, gyakran olvasgatom a mai napig.

H. R.: Miért tartod fontosnak a marketing és a kommunikáció szerepét egy közművelődési intézménynél?

Köszöntő a 2019-es Ars Hungarica fesztiválon Nagyszebenben

B. H. K.: Azt szoktam mondani, hogy mindenkinek kell marketing, még a télapónak is. Hosszú ideig tartotta magát az a felfogás, hogy kizárólag a piaci szférának van szüksége erős marketingre. De az idő azokat igazolta, akik a non-profit szférában is hittek a marketing erejében. Nem elég jól csinálni, tenni a dolgunkat, azt el is kell tudni adni. Még akkor is, ha éppen egy ingyenes szolgáltatásról van szó. Stratégiai gondolkodás nélkül nem megy, és igen sok energiát kell ehhez egy szervezetben mozgósítani, hiszen a marketingszemléletnek ott kell lennie minden munkatársban. Mindennek van üzenete, nemcsak a rendezvénynek, a szórólapnak, a honlapnak, a belépőjegy árának. A körítésnek, a büfének, a tisztaságnak, a megbízhatóságnak, a rendszerességnek, a pontos kezdésnek, a pelenkázóasztalnak, az akadálymentes bejáratnak, s annak, hogy megtanulunk a látogatók fejével gondolkodni, a látens igényekre reagálni. A sikert nem adják ingyen, természetesen anyagi forrást is kell a feladathoz rendelni, hogy megfelelő kiadványok, szóróanyagok, marketinganyagok legyenek, hogy rendelkezésre álljanak az online felületek, a közösségi média felületek, a megfelelő szakemberek és az eszközpark, amit időről időre meg kell újítani.

H. R.: *A közelmúltban adták át a Nemzeti Művelődési Intézet székházát Lakiteleken. Ott jártadkor mit éreztél, milyen gondolatok fogalmazódtak meg benned?*

B. H. K.: Furcsa és megható belépni egy olyan intézménybe, amit először skicc rajzként látott az ember, aztán a terveken, aztán ott volt az alapkőletételnél, látta tégláról téglára nőni az épületet, és a végén meglátja a csodát. Merthogy egyetlen rajz, egyetlenegy terv sem tudta visszaadni az épület szépségét, magasztosságát. Modern és klasszikus egyszerre. Ritka az olyan

épület, amely már önmagában mesél, időutazásra hívja a látogatót a homlokzatától kezdve az oldalfaláig, a mennyezettől a függönyökig. Nagyon kevés olyan épület van ma Magyarországon, ha van egyáltalán, amelyről elmondható, hogy maga az épület a tudásátadásnak egy ilyen fontos állomása.

H. R.: *Az épület szellemisége a szerves magyar műveltséghez kapcsolódik. Miért tartod fontosnak ezt a szellemiséget továbbítani az emberek felé?*

B. H. K.: Minden nemzetnek, közösségnek, de még egy családnak is szüksége van a múlt ismeretére. Ha az ember a gyökereivel nincs tisztában, akkor nem tud hosszú távra tervezni, nem tud a jövőbe nézni. Nincs viszonyítási alapja. Ez az épület átjáró a szerves magyar műveltség megismeréséhez. Amelynek építőelemeit sokszor, sok helyen láthatjuk: rácsodálkozhatunk egy rajzfilmben, egy templom mennyezetén, egy hímzésen – csak nem tudjuk, hogy miért van ott az jelkép, vagy az a motívum. A székház útmutatóként szolgál ahhoz, hogy megismerjük, és a későbbiekben felismerjük, hogy milyen összefüggéseket rejt egyedülálló kultúránk.

H. R.: *Szóba került a jövő. Hogyan képzeled el az ágazat jövőjét?*

B. H. K.: Azt gondolom, hogy a közművelődés régen volt olyan helyzetben, mint amilyenben most van. Változott a települési normátiva összege, jogszabály írja elő a legkisebb települések számára a közművelődési szakember foglalkoztatását, újra van a szakmának felsőoktatási képzése, irigylésre méltó az ország agora-hálózata, megkezdődött a Kárpát-medencei szintű közös gondolkodás. Egy művelődési ház a település lelke, a helyi folyamatok mozgatórugója, a helyi közösségek otthona. A közösség pedig a legfontosabb kapocs az egyén és társadalom között. A közösséghez tartozás önbizalmat ad, kapcsolatokat teremt, odafigyelést, fegyelmet és figyelmet feltételez. Igaz ez bármilyen művelődő közösségre, sportkörre, egyházi közösségre, művészeti csoportra, iskolai osztályra vagy nyugdíjas klubra.

A közművelődésnek egyszerre kell sugározni az állandóságot és a változás képességét. Állandóságot a meglétében, és gyors változáskövetést a társadalmi, kulturális, digitális és környezeti kihívásokra. Bízom a szakmánkban, a kollégák elkötelezettségében és a közösségek erejében.

B. HEGEDŰS KATALIN magyar-népművelés szakos tanár, felsőfokú kulturális menedzser. Kisebb megszakítással húsz évig dolgozott a Nemzeti Művelődési Intézetben, illetve annak jogelődjében. Jelenleg a Szín Közösségi Művelődés folyóirat szerkesztőségi munkáját koordinálja. Munkáját 2009-ben Wlassics Gyula-díjjal, 2015-ben Bessenyei György-díjjal ismerték el.